

Læge Inger Uldall Juhl (tv.) og sognepræst Lone Vesterdal håber, at andre praktiserende læger og sognepræster får mod på øget samarbejde og dialog. Selv oplever de, at de ved at få kendskab til hinandens faglighed hver især er blevet bedre til deres arbejde. - Foto: Frank Cilius/Ritzau Scanpix

Det skrøbelige menneskeliv er ikke en fejl, men en styrke

Læge Inger Uldall Juhl og sognepræst Lone Vesterdal ønsker at gøre op med tidens menneskesyn, hvor sygdom, stress og angst ofte opleves som skamfulde skyggesider, der ikke kan vises frem i en glansbilledkultur. Vejen, de peger på, går gennem øget samarbejde mellem læger og præster – i kristendommens lys

AF BJØRG TULLINUS
tullinus@k.dk

Hun møder dem hver eneste dag. Når de sidder på stolen ved siden af hende i lægeklinikken, og Inger Uldall Juhl har stillet diagnosen, spørger patienterne ofte som noget af det første: "Er jeg selv skyld i min sygdom?"

"Og det sker ikke kun, når der er tale om de helt alvorlige lidelser, men også ved langt mindre sygdomme. For mig at se er ønsket om at få skylden placeret et udtryk for, at mange mennesker i dag har det meget svært med det kontrolbånd, som sygdom og lidelse fører med sig. Ved at få skylden placeret får de en følelse af at genvinde en form for kontrol med situationen," fortæller Inger Uldall Juhl, der er praktiserende læge i Kolding.

Hun sidder med en kop kaffe foran sig på Hotel Koldingsford med udsigt til efterårs-skoven, der spejler sig i fjorden og skaber sin helt egen skærved af røde og gule nuancer i det blågrå. Ved siden af hende sidder sognepræst i Brøndrup Kirke Lone Vesterdal. De har kendt hinanden i flere år og har ofte talt om, hvordan deres arbejde på mange måder minder om hinanden. At de dagligt har samtaler med mennesker, der oplever en eksistentiel ensomhed, og som føler sig fortabte, fejlfulde og skyldige, fordi de ikke kan vise glansbilleder frem. Fordi de oplever det skrøbelige menneskeliv med sygdom, stress, angst, lidelse og sorg som noget, der falder uden for det perfekte og kontrollerbare liv, som de mener, de skal leve op til. At alt andet er skamfuldt.

"Det jeg lærte Inger at kende, kom det faktisk bag på mig, at også lægerne har de her eksistentielle samtaler. At lægerne i høj grad også er sjælesøgere. Og at de oplever den samme optagethed af skyld og selvbevidsthed, som præster gør. Så efterhånden opstod idéen om at skrive en bog sammen, hvor vi med hver vores faglighed belyser den skrøbelighed, som mange mennesker i dag har det så svært med. I virkeligheden underer det mig, at den ikke er skrevet før, men det er jo nok, fordi i dag har en idé om, at lægen tager sig af kroppen, mens præsten ta-

Lone Vesterdal

► Født i 1967. Cand. theol. samt cand. mag. i fransk og religionshistorie.

Sognepræst ved Brøndrup Kirke i Kolding siden 2004. MA i sjælesorg og forfatter til flere artikler og bøger om sorg, tab og tro.

► Gift og mor til fire børn.

Inger Uldall Juhl

► Født i 1960. Praktiserende læge i Kolding siden 1994. Underviser og kursusholder og forfatter samt lægelig leder af "Klinik 100 år".

► Gift og mor til to børn.

ger sig af sjælen og det åndelige. At vi på den måde har delt mennesket imellem os og derfor arbejder i to skarpt opdelte sfærer," siger sognepræst Lone Vesterdal.

Deres fælles bog udkom for nylig på forlaget Eksistensen med titlen "Det skrøbelige menneskeliv". Her tager de fat på lige præcis de områder i tilværelsen, som det moderne menneske ofte har svært ved at se som meningsfulde, men derimod opfatter som fejl. Som helst skal fikses.

"Læger og præster er også selv ramt af den her samfundssvøbe. Op mod halvdelen af begge faggrupper melder om stress og udbrændthed, og hvis man ser på misbrug og selvmord, er rater i begge tilfælde meget høj blandt lægerne. Som læge har man en idé om, at ens vigtigste opgave er at behandle. At fejne sygdom og lidelse. Men sådan går det jo ikke altid. Magtesløshed og kontroltab er med andre ord også et vilkår for læger. Det harmonerer bare ikke så godt med vores egen selvforståelse, og heller ikke med mange andres syn på lægen som den, der nærmest har overtaget Guds plads i et ellers gudløst samfund," siger Inger Uldall Juhl.

Gud er ellers meget nærværende i deres fælles bog. Allerede i indledningen skriver de to forfattere, at de "bænder sig til den kristne tro og grundfortællingen om en verden, der er faldet ud af Paradisets Hæve af, at Adam og Eva spidtes frugten fra Kundskabens træ."

Netop syndefaldet er afgørende, siger de begge. "For det betyder jo, at vi som udgangspunkt lever i en faldet verden. En verden, hvor mennesker ikke længere er perfekte. Hvor der dermed er plads til en mere fejlbart, og hvor vi derfor har fået en frihed til at være dem, vi er. På godt og på ondt. Med skrøbeligheden som et fælles vilkår ved det at være menneske," siger Lone Vesterdal.

"Urfortællingen sætter samtidig en klar grænse mellem Gud og menneske og dermed for min egen magt. Det har vi i den grad brug for at minde os selv og hinanden om i den her tid, hvor vi ellers selv påtager os skylden og dermed magten for alt, hvad der

sker i livet," supplerer Inger Uldall Juhl. Kristendommen holder med andre ord fast på, at vi ikke er Gud, "og ud over at gøre relationen mellem Gud og menneske helt klar, så giver den os også nåden. Den gør op med tidens forestilling om, at der kun er plads til det rene og pæne i vores liv. At det kun er de sider, vi må rumme – og vise frem. I stedet er der endda et særligt fokus på netop skrøbeligheden som en ressource og en kilde til et mere solidarisk, mennesket og håbefuldt livsvalg," siger Lone Vesterdal.

"Kristendommen minder os om, at på trods af sygdom, arbejdsløshed, stress eller angst, så har hvert eneste menneske en iboende værdi, som ingen eller intet kan tage fra os," tilføjer Inger Uldall Juhl.

Der er den indsigt og vending mod nådens menneskesyn, de begge forsøger at arbejde med i deres arbejde. Hvor mennesker gerne skulle føle, at de hos lægen og præsten bliver mødt med alt, hvad de rummer – også det, vi ellers ikke er så stolte af – og at de derfor kan gå styrkede fra besøget "med større mod på at leve og dermed mere frie, end da de kom," som forfatterne udtrykker det. Håbet med bogen er derfor at bane vej for et større samarbejde og øget dialog mellem de to faggrupper.

"Som læge henviser jeg ofte til Lone eller til hendes kolleger, når jeg i en af mine eksistenssamtaler med en patient kan mærke, at det er de mere åndelige refleksjoner, der fylder. Mange kommer med fysiske symptomer på noget, der bunder i for eksempel svigt eller skyldfølelse, og hvor jeg kan mærke, at de kredser omkring emner som forsoning eller tilgivelse. Men som læge praktiserer jeg jo ikke det guddommelige eller tildele syndsforladelse, og så spørger jeg, om de kunne have lyst til at tale med en præst, og det gør jeg jo, fordi jeg kender Lone og hendes kolleger," fortæller Inger Uldall Juhl.

På samme måde har Lone Vesterdal oplevet, at en øget forståelse for lægens arbejde og faglige viden kan være en kæmpe hjælp i hendes eget arbejde som præst.

"For eksempel har det været afgørende for mig at få kendskab til lægernes kliniske vi-

den om depression, frygt og angst. Det betyder, at jeg nu forstår, at sjælesorgssamtaler ikke kan stå alene ved for eksempel dybe depressioner, der kan være livsfarlige, hvis man ikke behandler dem medicinsk. Jeg kan også bedre vurdere, om den frygt, et menneske fortæller mig om, nærmer sig en decideret paranoia og derfor kræver lægehjælp. Så gennem vores kendskab til hinandens faglighed vil jeg sige, at vi begge er blevet bedre til hvert vores arbejde," siger Lone Vesterdal.

Masterplanen er at brede samarbejdet mellem praktiserende læger og sognepræster ud til hele landet. De to forfattere har planer om at etablere et fagligt netværk mellem de to faggrupper i Kolding, og i det nye år går turen til Legumkloster, hvor to præster og to læger fra hele landet mødes til en uges kursus i regi af præsterens efteruddannelse. For det er umiddelbart blandt præsterne, at den største åbenhed findes.

"Der er nok ingen tvivl om, at det er mig som læge, der risikerer mest ved at gå så tydeligt frem og bekendt mig til den kristne tro som afgørende for min lægegerning. Jeg oplever en del modstand mod den tilgang i medicinske kredse, blandt andet fra min gamle supervisorsgruppe, der primært består af folk fra den tidligere 68-generation, der opgav hele ideen om Gud og andre "virtikale forhold", og som direkte har spurgt mig om, hvad jeg egentlig har gang i. Det er også meget sigende, at vi kun har fået støtte til bogen fra kirkelige fonde, mens ingen af lægefondene har givet nogen. En læge og en præst – det er jo to helt forskellige verdener, sådan en bog kan vi ikke støtte," lød en af begrundelserne," fortæller Inger Uldall Juhl.

"Det er lidt underligt, at vi på den måde møder modstand i forhold til samarbejdet med de privatpraktiserende læger, for på sygehuse og hospicer indgår præsten som en naturlig del af beredskabet. Jeg havde selv den største glæde af, at de to fagligheder arbejdede sammen, da min nu afdøde mand var kræftpatient på Vejle Sygehus. Lægen

var min største støtte i forhold til at fortælle om Jens' sygdom og dens udvikling. Mens præsten var ham, jeg bagefter kunne søge trøst hos og græde ud ved. På en måde kan man sige, at lægen og præsten var mine to bedste venner under hele det forfærdelige sygdomsforløb, der endte med Jens' død i 2007, og som med hver deres faglighed sørgede for, at børnene og mit liv hang sammen. På trods," fortæller Lone Vesterdal.

Hun har som præst dog også en opfordring til sin egen stand. "For med til skrøbeligheden hører også ofte en frygt for døden, og hvad der eventuelt følger efter det jordiske liv. Men netop her tier mange præster eller bliver meget vagt. Præsters tale om det evige liv er blevet alt for billedtattig. På den måde svigter vi faktisk vores medmennesker. For der er da en svindende forskel på, om man foreslår sig, at den afdøde falder i en afrund eller bliver grebet af Guds hånd og går ind til et lysfuldt, evigt liv, og resultatet er desværre, at mange mennesker helt holder op med at tale med præsten om deres tanker om det evige liv," siger Lone Vesterdal, der samtidig oplever en længsel hos mange om netop de samtaler.

"Ja, dem har jeg jo så," indskyder Inger Uldall Juhl. "Hos mig har folk godt tale om for eksempel de nærhedsoplevelser, de har haft, så jeg har mange eksistenssamtaler om livet efter døden og bærer mange spændende historier."

"Ja, jeg hører dem ikke. For hos nutidens teologer og præster kalder man den slags oplevelser for 'ekstreme erfaringer', så i stedet for at møde en åbenhed i troens rigt tror jeg i stedet, at mange mennesker har følt, de ikke kunne tale med præsten om det største mysterium af alle. Et mysterium, som netop kristendommen ellers har de smukkeste billeder af," siger Lone Vesterdal – og tilføjer: "som overvinder ensomheden".

"Det skrøbelige menneskeliv – perspektiver fra læger og præster" bliver anmeldt i Kristeligt Dagblad senere i denne måned.

Jeg ønskede ikke at være sådan en far

Da tidligere sogne- og sygehuspræst Preben Koks børn var små, forlod han dem ofte til fordel for sit arbejde. Det står han i dag på mål for

mit livs fortrydelse

FORTALT TIL
BARBARA ERDMAN JØRGENSEN
erdman@k.dk

Jeg har det svært med fortrydelsen, fordi jeg ikke mener, at vi har de mange frie valg i livet, som vi i dag bliver os ind. Det er jeg også vokset op med. I virkeligheden underer det mig, at den ikke er skrevet før, men det er jo nok, fordi i dag har en idé om, at lægen tager sig af kroppen, mens præsten ta-

► 72-årige Preben Koks er tidligere sogne- og sygehuspræst og fungerer i dag som sjælesøger og supervisor for læger og præster. Han medvirker i Kristeligt Dagblads hylserie "Mellem Himmel og Ord" i denne uge. - Foto: Johanne Teglgård Olsen.

brugte jeg meget, da jeg arbejdede som sjælesøger på sygehuset i Vejle. De ringede efter mig på mange mærkelige tidspunkter af døgn, hvilket betød, at jeg ofte måtte forlade mine to døtre på den bekostning. Det har senere foralt mig, at de lærte, at der altid var nogen, som var vigtigere end dem.

Det mest gik eksempel er fra en juleaften, hvor mine børn var voksne. Jeg var lige kommet hjem fra kirke, da der blev ringet efter mig fra hospitalet, fordi der var en, som skulle dø i løbet af kort tid, og som gerne ville have en samtale med mig. Jeg tænkte, at jeg sagtens lige kunne nå det inden juleaften-dagen. Da jeg lagde an til det, sagde min eldste datter, at det skulle jeg absolut ikke.

Det har jeg meget stor respekt for, og jeg står på mål for, at jeg har svigtet dem. Jeg har godt forstået dem, og jeg ønskede faktisk heller ikke at være sådan en far, da de var

børn. Men jeg kunne ikke gøre andet dengang.

Det ligger meget dybt i mig, at hvis nogen er i nød, og jeg får en fornemmelse af, at jeg kan hjælpe dem, så skal jeg det. Så har jeg ikke ro til at sidde og spille hado. Men jeg har lært, at den eneste, som jeg virkelig har respekt for i

denne verden, er min eldste datter. Hun kan fortælle mig, når jeg opfører mig urimeligt. Derfor tog jeg også lært på hospitalet ved min datters død. For det, mine børn siger, er fuldstændig sandt, og det har sør betydningsfuld vores relation, at de er ærlige over for mig.

Lydserie: Mellem Himmel og Ord

► Hvad er dit livs fortrydelse? Og dit livs vendepunkt? Det er de store spørgsmål, som vært Bjørg Tullinus stiller i hylserierne "Mellem Himmel og Ord". Ugens gæst er tidligere sogne- og sygehuspræst Preben Koks. Er du i tvivl om, hvordan du bytter med, så kontakt kundservice på abonnement@k.dk.

Lyt med i Kristeligt Dagblads app eller på

k.dk/himmel